

KULTURA

VJESNIK MEDIJSKI POKROVITELJ

Do filmskoga plakata ručnom tehnikom: Faistove ilustracije za filmove »Gentleman gangster« i »Hodočašće ljubavi«

IZLOŽBE – Retrospektivna izložba plakata Zvonimira Faista otvara se u srijedu u Muzeju grada Zagreba

VRIJEME OCRTANO PLAKATOM

»Diktati vremena« naziv je izložbe plakata, kojom se ilustrira zagrebački urbani život od kasnih tridesetih do ranih šezdesetih prošloga stoljeća / Faistovi plakati kao ilustracija vremena i prostora u kojem su nastali informiraju nas o filmovima koji su igrali u određeno doba, o proizvodima koji su se nudili na tržištu, a koji ocrtavaju standard i uspješnost tadašnje epohe

ZAGREB, 28. listopada – Koji su filmovi igrali u Zagrebu početkom četrdesetih, koji pedesetih ili ranih šezdesetih? Što se je tih istih godina nudilo na hrvatskome tržištu? Kakav se deterdžent upotrebljavao? Koja je kava bila »hit«? Bez kojeg ulja je bilo nezamislivo ikoje domaćinstvo? Koji je pisaci stroj bio posljednje tehnološko dostignuće? Kakav je bio hrvatski standard? Kakvo tržište? Pod kojim se diktatom vremena ono razvijalo? Na ta i brojna druga pitanja što se odnose na razdoblje od kasnih tridesetih do ranih šezdesetih godina prošloga stoljeća odgovara izložba »Diktati vremena« što se u srijedu, 29. listopada, u 19 sati otvara u Muzeju grada Zagreba.

Riječ je zapravo o izložbi plakata Zvonimira Faista, o kojoj su na tiskovnoj konferenciji, priređenoj u utorak u izložbenome prostoru Muzeja, gdje je izložba već postavljena, dakle, u ambijentu koji već dočarava spomenuto vrijeme, govorili ravnatelj Muzeja grada Zagreba Vinko Ivić, autorica koncepcije izložbe Željka Kolveshi, postavljajući izložbu arh. Željko Kovačić, autorica digitalnoga slikopisa i zvukopisa mr. Maja Šojat Bikić te Đurđa Sorić,

Prepoznatljiv dizajn: Plakati za Francovu kavu »Minas« i posude »Gorica«

voditeljica muzejskoga marketinga. Tom izložbom od 75 izabranih plakata, kojoj je medijski pokrovitelj Vjesnik, Faistovo se grafičko oblikovanje prvi put sustavno predlaže javnosti, i to retrospektivno. Istodobno njegovo se djelo, dosad nepoznato i stručnoj javnosti, prvi put valorizira. Njegovi rani radovi, radeni ručno, posvećeni su isključivo filmskomu plakatu. Oni pomiču poznatu granicu najranijega hrvatskoga filmskog plakata unatrag, te predstavljaju pravi raritet. Uz to ilustriraju način izrade šablonama, crno-bijelim i po-

tom koloriranim u vlastitom »ateljeu« što je svoje početno mjesto, na kojem bi tijekom jedne noći izašla tražena ručna naklada od sto primjera, imao u Faistovoj šupi. Sljedeća faza označava izradu predloška (u omjeru i naprama 1) temperama, prema kojem su potom otiskivane potrebne serije plakata. Kako je sve to nastajalo u uvodnom dijelu izložbe pokazuje postavljen autorov atelje.

Ti kao i oni promidžbeni plakati ilustriraju vrijeme u kojemu su nastali. Ovi potonji, međutim, radeni u agencijama specijaliziranim za propagandu (u kojima je Faist bio zaposlen), što su djelovale u raznim režimima, nisu mogli biti lišeni ideološke propagande, koju je Faist znao izbalansirati odmjerenišću teksta i kadranjem slike koja je nositelj poruke. Faistovi plakati kao ilustracija vremena i prostora u kojem su nastali, a riječ je o urbanom plakatu, informiraju nas o filmovima koji su igrali u određeno doba, o proizvodima koji su se nudili na tržištu, a koji ocrtavaju standard i uspješnost epohe – primjerice, nasmiješene žene koje će novim strojem lakše »runiti« kukuruz, zadivljene nad novim deterdžentom koji će im osigurati bijelo rublje...

Možda će se neki iznenaditi prepoznajući ovitak Franckove kave »Minas«, ili ambalažu Kneipove kave, ili pak etikete Zvezdina ulja, koje je dizajnirao Zvonimir Faist. Mnogi su uz te proizvode odrastali i živjeli ne znajući za Faista koji i danas, u devedesetoj godini, živi u Zagrebu uz koji je vezan njegov stvaralački opus. A njegov najveći dio otkupio je postupno Muzej grada Zagreba, koji sada javnosti i predstavlja njegovo djelo koje će postati sastavni dio Muzeja, a time i zagrebačke povijesti.

Možda će se neki iznenaditi prepoznajući ovitak Franckove kave »Minas«, ili ambalažu Kneipove kave, ili pak etikete Zvezdina ulja, koje je dizajnirao Zvonimir Faist. Mnogi su uz te proizvode odrastali i živjeli ne znajući za Faista koji i danas, u devedesetoj godini, živi u Zagrebu uz koji je vezan njegov stvaralački opus. A njegov najveći dio otkupio je postupno Muzej grada Zagreba, koji sada javnosti i predstavlja njegovo djelo koje će postati sastavni dio Muzeja, a time i zagrebačke povijesti.

Vesna Kusin

IZLOŽBE – »Kartografija europskih gradova« u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu

GRADOVI NA STARIM ZEMLJOVIDIMA

Predstavljeno oko stotinu karata poljskih i hrvatskih gradova / Karte od 12. stoljeća prate razvoj tehnologije / Ekskluzivno: restauracija inkunabule iz trogirskoga knjižnice u Varšavi

ZAGREB, 28. listopada – Kartografija na osobit način povezuje geografiju i likovnu umjetnost. To pokazuje izložba »Kartografija hrvatskih gradova« otvorena u ponedjeljak u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, koja predstavlja oko stotinu karata nastalih od 12. stoljeća do danas. Na zemljovidima koji prikazuju poljske i hrvatske gradove u posjedu ustanova tih zemalja može se pratiti razvoj kartografije s obzirom na napredak tehnologije.

Od poljskih gradova tu su Gdansk, Katovice, Krakov, Bedzin, Gniezdo i Varšava, a od hrvatskih Dubrovnik, Split, Šibenik, Zadar, Labin, Sisak, Samobor, Zagreb i drugi. Tradicionalni kartografski proizvodi su listovi karata, atlas i globusi, dok novi zahtjevi za njezinom vizualizacijom uključuju animaciju, multimedijске prikaze i Internet. Izložbu je priredilo Hrvatsko kartografsko društvo i HIZ – GIS Forum.

Miljenko Lapaine, predsjednik Hrvatskoga kartografskog društva, rekao je na otvorenju izložbe da postav pokazuje kako su se karte radile nekada, a kako sad. Dogradonačelnik Zagreba Milan Bandić istaknuo je da je izložba plod suradnje dviju

zemalja čiji stručnjaci srodnih područja sudjeluju u izgradnji Europe.

Izložbu je otvorio poljski veleposlanik Kazimir Kopyra naglašavajući suradnju Nacionalne biblioteke u Varšavi i Muzeja grada Trogira. Naime, poljska biblioteka će donatorski restaurirati inkunabulu, Bibliju s kraja 15. stoljeća iz arhiva Knjižnice Garagnin-Fanfognia koja djeluje u

okviru trogirskoga muzeja. Davorin Kereković iz HIZ – GIS Forum rekao je ekskluzivno za Vjesnik da će restauracija Biblije biti gotova krajem idućega svibnja. Mr. Fani Celio Cega, ravnateljica Muzeja grada Trogira, najavila je da će predstavnici Nacionalne biblioteke iz Varšave u srijedu posjetiti Knjižnicu Garagnin-Fanfognia.

Vlasta Tolić

Zvezdasti tlocrt: Plan Karlovačke ulice iz 1770.

AFERA – Tragom najavljenih ostavki u filmskoj redakciji HTV-a nakon neemitiranja trećega nastavka glasovitog filma

HOĆE LI »KUM« KUMOVATI OSTAVKAMA

Propust u pribavljanju prava prikazivanja kulturne trilogije o obitelji Corleone izazvao »potres« na nekoliko uredničkih razina / Čini se da će se ponudene ostavke najvjerovatnije prihvatiti

Dženeta Čokić

Da nije bilo riječi o kulturno filmskoj trilogiji ikada snimljenoj, Coppolinu »Kumu«, tko zna bi li u Filmskoj redakciji HTV-a zbog propusta oko licencijskih prava te neemitiranja trećeg nastavka uslijedio toliki broj ostavki i preuzimanja odgovornosti. Naime, na hijerarhijskoj ljestvici odgovornih – urednik u Filmskom programu Živorad Tomić, urednik Filmskog programa Tomislav Kurelec, urednik Umjetničkog programa Dražen Sirišević te urednik programske cjeline Umjetničkog i dokumentarnog programa HTV-a Branko Schmidt – samo posljednji za sada nije najavio hoće li i što poduzeti.

Podsjetimo, »Kum« je na programu HTV-a najavljan još od ljeta, no vlasnik prava na serijal, tvrtka Paramount, filmove je isporučio sa zakašnjenjem. Zbog toga se dogodilo da je njihovo pristizanje protumačeno kao datum početka prava na emitiranje, te su uvršteni u program kako je i najavljeno. No, nakon što je Paramount upozorio da su prava prikazivanja za sva tri dijela istekla prije tri mjeseca, »Kum 3« je skinut s programa.

Živorad Tomić, urednik u

Filmskom programu, koji je kulturnu trilogiju o obitelji Corleone stavio u program, kaže kako, iako nije na poziciji za koju bi mogao dati ostavku, preuzima svaku odgovornost i prihvaća sve mjere koje će uslijediti, naglašavajući kako je ipak riječ o neznamjerno pogreški.

Dugogodišnji urednik Filmskog programa HTV-a, Tomislav Kurelec, potvrđuje da je Uredništvu HTV-a uputio svoju ostavku: »To jest greška Filmske redakcije i mislim da je ostavka u tako neugodnom slučaju najprimjerenije što mogu učiniti. Ostavku sam predao u ponedjeljak, i ne znam što će se dalje dogoditi.« U svezi s cijelim slučajem, u ponedjeljak je na HTV-u održan sastanak na kojemu je, doznajemo, ostavka urednika Umjetničkog programa Dražena Siriševića odbijena. On je, naime, Ravnateljstvu odlazak s uredničkog mjesta ponudio odmah nakon što se saznalo za propust s pravima prikazivanja.

Glasnogovornik HRT-a János Römer razvoji događaja oko »Kuma« pojašnjava: – Svi koji su »prozvani«, odnosno uključeni u priču s »Kumom«, snosit će statusnu i materijalnu odgovornost, a Ravnateljstvo televizije odlučilo je da s mjerama koje će

se protiv pojedinih od njih poduzeti ne bi trebalo izlaziti u javnost jer je riječ o internim odlukama. Priznali smo pogrešku, u javnost su dospjela i imena svih odgovornih, no nadamo se da ćemo kod gledatelja ipak naići na razumijevanje glede neobjavlivanja onoga što će se protiv njih poduzeti.

Iz izvora bliskih Prisavlju neslužbeno doznajemo da će se ponudene ostavke najvjerovatnije prihvatiti, a u slučaju imena onih koji ih nisu podnijeli, pri čemu se najvjerovatnije misli na urednika programske cjeline Umjetničkog i dokumentarnog programa HTV-a Branka Schmidta, o daljnjoj uredničkoj budućnosti također će se odlučivati na nadležnim razinama.

Tko će i kako na koncu odgovarati za slučaj »Kum« još će se, dakle, vidjeti, no nikako ne treba zanemariti činjenicu da je nezadovoljstvo gledatelja filmskim programom HTV-a zamjetno već neko vrijeme. Ne samo kad je u pitanju promjena najavljenih naslova nego i zbog sve češćega pomicanja termina, napose od kada je krenula jesenska shema, u kojoj se, zbog gubljenja treće frekvencije, glavina udarnih sadržaja već sada pokušava »stisnuti« na dva programa.

KNJIGE – Predstavljena monografija Ane Lederer »Redatelj Tito Strozzi«

NOVI POGLED NA STROZZIJA

Autorica je uspješno prevrednovati Strozzijsko mjesto u povijesti hrvatskoga kazališta, istaknuo je teatrolog Nikola Batušić / Strozzi zastupao scenski ekspresionizam i poimao teatar kao totalni projekt života

ZAGREB, 28. listopada – Golemi opseg Strozzijske redateljskoga djelovanja nije do sada bio dosljedno, teatrografske precizno i njegovim kontekstuiranjem u hrvatsku i europsku kazališnu povijest sustavno i znanstveno provedeno. Impozantna monografija Ane Lederer »Redatelj Tito Strozzi«, predstavljena u utorak u do posljednjega mjesta ispunjenome foajeu Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu, suvremenom teatrološkom metodologijom vrednuje redateljski i teorijski prinos Tita Strozzijske (1892. – 1970.) hrvatskomu glumištu i našoj teatrološkoj misli – istaknuo je akademik Nikola Batušić. Djelo je objavljeno u Meandrovj biblioteci »Intermedia«.

Monografska studija opremljena je brojnom do sada manje poznatom ili posve nepoznatom teatrološkom dokumentacijom, a rekonstruira Strozzijsko redateljsko djelovanje u hrvatskome i inozemnim kazalištima tijekom gotovo pola stoljeća. Osim pregleda Strozzijske kazališnoga opusa, djelo Ane Lederer, koje je zapravo nezatno skraćena doktorska disertacija, pruža uvid i u hrvatske redateljske poetike prije njega. Strozzi je kao redatelj zastupao scenski ekspresionizam i poimao je

Sustavna analiza: S predstavljajući monografiju o Strozziu Foto: Vjesnik/Tomislav Smoljanović

teatar kao totalni projekt života.

Nakon skice Strozzijske glumačkoga portreta, a potom i osvrta na dramatičarski opus u kontekstu povijesti hrvatske dramatičke 20. stoljeća, sustavnom analizom njegova redateljskoga opusa i orisom njegove inscenatorske poetike, Ana Lederer nastojala je i uspješno prevrednovati Strozzijsko mjesto u povijesti hrvatskoga kazališta, istaknuo je teatrolog Nikola Batušić.

Posebnu pozornost autorica posvećuje Strozzijskoj režiji Goetheova »Fausta«, kojom taj umjetnik doseže zre-

lost redateljske forme i glumačke interpretacije. U knjizi se također analiziraju i redateljski prinosi toga »najsvestranijega našeg kazališnog umjetnika« formiranju scenske slike hrvatskoga opernog teatra, čime se pokazuje da je Strozzi jedan od najvažnijih hrvatskih opernih redatelja 20. stoljeća.

Na kraju predstavljanja knjige, u kojemu je sudjelovao i urednik Branko Čegec, autorica je toplim riječima posebno zahvalila Elizi Germer na prijateljskoj i stručnoj pomoći.

Sandra-Viktorija Antić

KNJIGA – Predstavljena knjiga Franje Fuisa »Tajna svjetionika Svetoga Luke«

PONOVRNO OTKRIVENA LITERATURA

ZAGREB, 28. listopada – »Taj dan pod veće izvukli smo čamce i mreže na suho. Pan Rižovski je cijelo vrijeme griskao svoju malu lulu i u svaki čas pogledavao na pučinu, gdje su se iznad zelenkasto modre površine valjali ogromni crni oblaci. Spremla se oluja...« Iako bi netko mogao pomisliti da je riječ o odlomku iz neke uzbudive i mračne priče Edgara Allana Poea, riječ je o početku knjige novela legendarnog zagrebačkog fotoreportera Franje Fuisa ili Fra Ma Fu-a, kako se volio potpisivati – »Tajna svjetionika Svetoga Luke«, što je svečano predstavljena u Novinarskome domu. Nastavljaajući plemenitu misiju tiskanja Fuisovih knjiga koje je davno prekrila prašina zaborava, agilni urednik nakladničke kuće Alineje iz Koprivnice Mladen Pavković objavljuje pretisak »Tajne svjetionika

sv. Luke« iz 1934. godine, i to samo nekoliko mjeseci nakon objavljivanja »Podzemnog Zagreba« – još jedne Fuisove knjige u kojoj je ovaj rasni pisac i reporter pustolovna nerva, kakvih danas u poplavi žutog tiska više nema, ispisao tragične stranice o zagrebačkim beskućnicima i sirotinji.

Podsjetimo, Fuis je bio kulturna figura hrvatskoga novinarstva između dva svjetska rata, utemeljitelj istraživačkog novinarstva, obilazio je gradove i daleke krajeve pišući maštovita štiva... Usko je surađivao s Andrijom Maurovićem, čije sjajne ilustracije rese ovu knjigu. Poginuo je mlad u zrakoplovnoj nesreći koja do danas nije razjašnjena. Knjiga »Tajna svjetionika Svetoga Luke« sadrži objavljene i neobjavljene novele i pjesme koje je Fuis predstavljao u časopisu »Kulisa«.

»Nejasno je zašto ovaj pisac nije ušao u školske čitanke«, istaknuo je Mladen Pavković. Štoviše, kako će reći dr. Srećko Lipovčan, Fuisa nema ni u povijestima pustolovna nerva, kojim su, međutim, mjesta našli kojekakvi loši novinski pisci. A Fuis je vrstan prozni stilist, čije se pisanje ne može približiti niti jednoj ondašnjoj literarnoj struji, reći će Lipovčan. Na povjesničarima književnosti je da tek prouče ovo osobito djelo. Zaseban odjeljak knjige su Fuiseove pjesme pod jakim utjecajem Matoša, djelomice i Ujevića.

O knjizi s puno poštovanja prema velikom prethodniku govorili su i predsjednik HND Dragutin Lučić, Josip Palada i dr. Hrvoje Šošić, koji će kazati da bi bilo zanimljivo proučiti zašto Fuiss nije tiskan desetljećima.

Marina Tenžera